

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

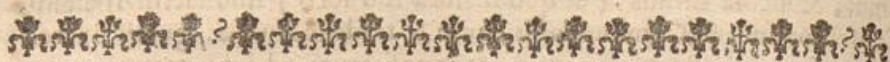
Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt XIV. Gerardum accusat Sacerdos sceleratus; eam obrem translatus
in Turrim Gerardus atrocißimè quidem, sed inuicta patientia torquetur.
Sacerdos spe falsus à fide deficit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

Gerardum accusat Sacerdos sceleratus; eam obrem translatus in Turrim Gerardus atrocissimè quidem, sed inuicta patientia torquetur. Sacerdos spe falsus à fide deficit.

C A P V T X I V.

Hoc cœli aspectu tam vberi, Gerardi labores fortunante, rumpebantur scilicet inuidia, & rabie dæmones, nihilque non mouebant, vt ex suo illo tam feraci probitatis, & sanctimonia: carcere, transcriberetur in alium, ex quo nec iuuare quenquam posset, sed nec adspicere: irritos vbique Dæmonum conatus, mirum dictu, Sacerdos perfidus, & sacrilegus promouit. Erat Gerardo tunc libertas propè absoluta curandæ salutis alienæ, Topcliffo custodia clauso; morte sublato Youngio, dum partim suo, partim vero Regina in Catholicos odio insanit, & frigidissima hieme; nocturnis præfultor exploratoribus, ædes passim suspectas improuisus inuadit. Misit salutem Regina misero animam agenti, qua ille adeo infatuatus est, vt sui Deique immemor, illam suæ Regina benignitatem vnâ ad vltimum spiritum, mente, & lingua versauerit.

Iam quod cœpi; eundem cum Gerardo, Clinckium carcerem incolebat Sacerdos, egens, miser, victu, hospicio, latebris à Gerardo, & olim, & in carcere adiutus, matrisque ac fratris conuersionibus, ad meliora prouocatus, sed nunquam sic intimè verèque emendatus, vt offensionis Catholicis esse desineret, qui carcerem illum in sanctiætatæ cœnobium verterant. Lego in tabulis illorum annorum Atkinsonum quendam Sacerdotem publicè desertorem, suis ad Georgium Blackuuellum curionem literis, Gerardi meminisse, qui cum egisset eodem in carcere; huic, siue alius quilibet fuerit, inuidiæ rabies Gerardum fecit capitalibus odiis inuisum, quod sua virtute Catholicorum in se beneuolentiam, amores, studia, & venerationem conuerteret; hunc si expelleret (quod frustra molitus est) subiturum se ipsius loco; sin autem, consiliarios habiturum se beneficos, & obstrictos. Monet itaque illos sine mora, Gerardum Iesuitam, se coram cernente, accepisse ex Belgio & Roma literas; earum aliquot ad Garnetum misisse, per Ioannem Paruum, (piorum contributione nuper assertum ex carcere,) reliquas sibi tenuisse. Ad hæc eodem cum Garneto, consilia, literas, & nuntios miscere, quod procliuis esset omnibus copia eius adeundi hæreticis iuxta, & Catholicis. Nulla poterant Ministri Regij accusatione ardentius incendi:
audito

audito maximè Garneti nomine, qui quod nostris in Anglia præfesset, velut Rebellium & proditorum Dux audiebat; Indignabantur præterea, quod eum tot annis nulla vi, nulla fraude, perfidia, emissariis, sumptibus, auctoritatibus deprehendere potuissent. Se nunc quapiam tandem ex eius epistola, vel extorta saltem, si minus spontanea confessione Gerardi, comperuros quo cauo sepultus conderetur. Tres fori Ministros, cum custodum Præfecto in carcerem destinant; qui primùm circum omnia rimantur, ne quo forte illas noto scrobiculo Gerardus occultasset, verum acutior fuerat eas occultando, quàm ij quærendo secreti: conscius Emersonus quod quemque tangebatur huic turò reddidit. Hinc Gerardum scrutari aggressi, aspero ad carnem cilicio deprehendere loriatum, quo nempe offensus piaculo scrutatorum vnus, diripere illud eius ex corpore vi tentauit, sed obiurgatus à Præfecto, illud Patri remisit. Eius ergo in carcere cum præter illum nihil esset inuentum, in turrim traductus est omnium animos, & desideria, etiam hæreticorum secum ferens, sic vt eius quoque in carcere custos, illum eius diceffum dolore fieret incomparabili.

Præfecti vices obibat in Turri Bartleyus Eques aurei calcatis, hic quia vergebat in occasum dies præcepit Gerardum infima ex tribus includi custodia, quæ illo in castro turrim conficiunt, comportato illuc ad somnum, & cœnam scœni manipulo, & cautè munitis veste ferreo foribus, custos abit. Hunc antea carcerem Henrico Vvalpolo habitatum eiusque toties repetitis tormentis consecratum, Gerardus agnouit, gratulatusque sibi hanc patientiæ tam illustrem scholam, dum exempli robor, & meriti opem, precæque subsidiarias ab eo expectat quem venerabatur vt martyrem; coactus postridie ascendit in tertium, carcerem supremæ contignationis; quæ licet dicta nimis forte minutim, sed scitu sunt necessaria ad narrandorum mox perspicuitatem. Tertio quam illic agebat die ad examen accitur in domum Equitis Bartleyi ipsomet Turris in Complexu sitam, durque illuc descendit, bona cum venia custodis iam inde illi extrema omnia metuentis, deflectit obiter in sui Vvalpoli carcerem, imploraturus breuiter eius præsidium; Iudices quinque conuenerant ad cognoscendam eius causam, omnes præcipuæ iurisdictionis, quorum caput Guillelmus Vvadeus in locum Youngij suffectus. Ad priora de rebus status publici quæsitæ. Captum, me inquit Gerardus, tenetis iam triennem, prodeat si quis est, qui possit mihi assignere dictum aliquid à me, vel scripto mandatum quod non pertineat ad salutem & conuersionem animorum. Hoc me vnum in Angliam reuexit negotium, vnum in ea me detinet; præter hoc aliud nec habent, nec conscientia integra, nec nisi violato Generalis Præpositi decreto, habere possunt homines de Societate. Atqui, intulit vnus ex cognitoribus, ista literarum, & nuntiorum communicatio tam crebra cum Garneto Regni, & Reginæ inimicissimo, coniecturam præbet nouarum rerum tam violentam, & collaræ cum eo proditore coniurationis vt purgari ad purum non valeat, nisi denunciatis quibus se tutatur latebris. Ego refert Gerardus tam longè à vero vestras de Garneto opiniones abesse certò scio, vt possim iu-

ratus affirmare, nullam eius in venis stillam sanguinis micare, quam non sit paratus pro Regina & Regno fundere, quicquid vobis secus aut rumor vagus, aut sanguinolenta calumnia dixerit. Cæterum ubi sit nec scio, nec si sciam adducar ut vobis eum prodam, quod me charitatis & æquitatis seruandæ necessitas, à tantæ iniuriæ crimine arceat. Hic illum alij obiurgare; minari alij; nonnulli rogare, suimet ut vellet misereri, nec stulta benevolentia suo exitio vitare alienum, quod esset omnino futurum, si compellerentur manum tormentis admouere; simul & torquendi legendam exhibent potestatem, citra quam illorum qui Turri clauderentur neminem liceret ad quæstionem dare: quantum ille tacendo obstinaret; tantum se torquendo institutos, quoad vel animam corpore, vel ore quæsitæ exprimerent. Quibus ille solidè obfirmatus; nolle se omnino, quod volens peccaret, idemque iis, quod olim Topcliffio responderet, nunquam se illorum in manibus sic fore, quin foret magis in Dei tutela in quo spes omnes habebat repositas. Sub hæc sequitur præeuntes ad horrendam illam & formidandam specum, reis torquendis destinatam, & ibant (inquit sua quadam quam præ oculis habeo, narratione satis fusa) velut supplicabundi procederent, portantibus funalia famulis, & prælucentibus ad subterraneum cæcumque ingressum. Vastum intus & terribile armamentarium, vario instructum excruciantorum reorum apparatu; quorum singulis essent admouendus: proin mihi maturè consulerem pro suo erga me affectu hortabantur, quærebantque num vellem denique imperatis parere? negaui me velle, flexisque genibus paulisper oravi.

Producor inde ad alteram ex duobus quæ tectum fulciebant columnis ligneis cuius summa ex parte porrigebant se quadam ex ferro organa vicinis instructa & annulis ponderi sustinendo aptis. Mihi arteria manus diuisim vtriusque circulo ferreo cingitur, fulcra duo suppedanea, vel tria conscendere iubeor, & sursum brachia tollere quorum seorsum ad singula insertus vtriusque per manicas bacillus, seorsim item per columnæ annulos transmittitur. Fulcra demum quibus institeram paulatim subducuntur, & ecce corporis tota mole de manibus pendeo. Deum illic aliquamdiu precatus, interpellor à cognitoribus delegatis, qui coram adstabant, vellemne tandem quæ poscebar fateri, nolo, inquam, quia nefas scio. Eratque iam tanta doloris acerbitas, ut illa quatuor efferre verba agrè potuerim. Vexabat autem potissimum tormenti atrocitas pectus, ventrem, brachia, & manus in quas mihi videbar quicquid erat in corpore sanguinis mittere, & extremis expressum digitis fundere quod tamen reipsa non fiebat; sed intumuere, tam deformi aspectu manus, & brachia, ut tumoris labra manicas sepelirent, eoque tunc accreuit dolor, ut animo linquerer, nec putarem posse diutiùs perferri. Nunquam tamen animo succurrit efferre, quæ tacenda erant; sed magno potiùs Dei dono luctantem in extremis refouit hæc cogitatio; quod optassem pro Christo toties mortem oppetere; tunc tempus agi rem, nec defuturum mihi sua ope Christum: hoc desiderio moriendi recreatus est non mediocriter spiritus, visique sunt dolores corporis

corporis minui, quanquam per se opinor crescebant potius molè defecti corporis totius, manus quibus pendeat grauius premente. Delegati meo abacti silentio, robustis custodibus me seruandum committunt adiuncto mei carceris custode qui fronte sudorem detergebat, quo totus continuo madebam, solabaturque me illo officio non parum; sed verbis quæ illi, aut beneuola mens, aut ministrorum fraus suggerebat, tantum mihi creabat fastidij, vt eum rogarem, afflictum affligere ne porrò, & frustra pergeret. Stultum esse sperare salutem corporis fore mihi æterna pretiosiore. Pergebat nihilo feciùs, & accessere ad eum tres alij custodes, sed crudiùs pij, minati reportaturum me ex illo supplicio fractum in omnem vitam corpus, si tamen viuus ex eo euaderem; sibi enim mandatum me tamdiu torquerent, donec aut animam inter cruciatus egererem, aut quod premi secrete dolebant ederem. Precabar interim submissa voce, vt poteram Iesum & Mariam, quo à verbis illorum attentionem auocarem. Post horam correptus deliquio, sed breui vt suspicatus sum, nam pondus corporis tantisper brachijs statim crexere, & fulcra pedibus reddere quoad animum recepissem, atque hic denuo, dum animaduertunt restitutum, denuoque orantem, iterum me tormento admouent, reperuntque has vices horarum quinque spatio nouies, prout defectiones vitæ quibus violentis opprimebar, cogebant illos ne morerer cauere. Redit quinque post horas Vvadeus, propiusque accedens, vides, inquit, tuoque experiris damno Reginae parendum eiusque consiliariis. Dic ergo sis, vel nunc quod tibi fuerat conducibilis antea dixisse. Ego, vrgetis, inquam, idem quod antea vt vobis aperiam quod lege diuina vt premam vrgeor, proin idem vobis quod ante respondeo. Saltem Vvadeus dic te Regij scribæ Cæcilij colloquium poscere, ne id quidem, aio, facturus sum, quòd nec illi quicquam dicendum habeam, & offensionem futurum sum suspicaturis me victum cruciatus, aliquid ei quod erat tacendum indicasse. Ergo, inquit, discedens, & fremens Vvadeus, illic pendens putrescere dum membra tibi frustarim defluant, & puto cum eo socios pariter abcessisse, ferè namque post, signum ære est datum quo solent occludi castrorum portæ. Hic meo illo ex tormento depositus, et si nec tibiis, nec pedibus læsus, in pedes tamen nequiuu consistere. Reportatus igitur in meum carcerem obuio habui ex captis nonnullos quos sinebat custodia libera toto castro vagari, factus iis propior alta voce, & ex proposito, custodes alloquens; miror, inquam, maiorem in modum me adigi ad prodendas Garneti latebras, cum nefas sit cuius prodere innocentem; hoc vero non faciam, et si me sciam propterea millies moriturum. Hac palam vt denunciarem duplex me ratio adegit; prima, vt falsi arguerem mendacissimos homines qui cum præfuisent Sacerdotibus torquendis, iactabant ab iis hospites, conscios, amicos, socios coniurationum fuisse vulgatos. Hac olim infamia Campianum, Southuuellum, & alios fœdarent. Altera, vt qui tunc aderant, dicta referrent ad Garnetum, & significarent, vigili oculo, sibi vndeque attenderet; quod nihil æquè aduersarij arderent, quam vt vngues in eum iniicerent.

Adest postridie qui me Vvadeo sistat; interroganti eadem quæ prius, cum & eadem ego, eademque fiducia respondissem; prodire iubet inmanis staturæ, & terribili aspectu hominem, quem teis torquendis Præfectum nominat, cum esset ipse liberator machinarum, & hunc inquit, Regiæ nomine, eiusque consilij, edico bis hodie torqueas, bisque singulis deinceps diebus, dum pertinacia domita, morem gerere compellatur, & quod exigitur fateri. Referor hinc ad hesternam mei supplicij columnam quæstioni reddendus, non potuere manibus indui circuli ferrei, nisi intra sulcos, quos grandes pridie impresserant, sic intumuérant cætera, vt nullus iis par esset circulus, suspenso doloris quàm prius sensus atrocior vexabat manus ex quibus pendebam, mitior ventris, & pectoris; quare mente, & ore precando absque deliquio animi duravi aliquamdiu; sed superuenit defectio virium & sensuum tanta, vt iis non possem restitui, de me solum hoc scio, vti oculis vt cœpi, video me in trunco sedere; Turri Præfectum Equitem Bartleyum multosque alios circumstare, fouere, refixis ferro maxillis calidam instillare, & si quis esset superstes spiritum reuocare, multis enim credebar expirasse. Exprobrabat hic mihi Eques silentium pertinax quod tanti mihi staret, suadebatque vt illud abrumperem; sed hoc cruciatuum meorum tristi articulo, tantum mihi Deus affudit vocis & pectoris, vt suadenti referrem, malle me millies, si toties possem viram profundere, quam hominum gratia Deum offendere. Miserari me visus, admonuit tamen, nondum horam fluxisse torquendo destinatam; iterandumque sub vesperam tormentum. Ergo, inquam, eamus conatusque frustra in pedes assurgere, alienis manibus ad meam columnam accessi, & hos mihi animos suggeri in Societatis gratiam agnoui, cuius licet maxime indigna, pars tamen sum aliqua. Alligatus vt prius, summum quidem probaui corporis dolorem, sed magnam animi voluptatem, profectam vt reor ex desiderio motiendi; satin' puto, & vere pro Christo moriendi; an ex *curiositate*, & Christi præsentia fruendi, nouit is qui nouit omnia. Mihi quidem certo videbar moriturus, & consolabatur me singulariter, diuini placiti constans amor, sprete cuiusuis mortalium voluntate. Sed me nondum hora integra pensilem Bartleyus eques demitti mandauit, seu desperans, ex me se quiduis aliud præter animam extorturum; seu naturali erga me affectus miseratione. Certè paulò post auditus est dicere, abhorreere se ab innocentibus tam dire excarnificandis; trimestri vero post, Turris præfectura se vltro abdicauit. Meus quoque custos dum me lachrymosus carceri redderet, narrauit vxorem ex quo primum columnæ applicitus fueram, nunquam à fletu, & precibus cessasse, etsi me antea vidisset nunquam. Protulit is paucillum aliquid quo refocillarer, sed emortuis manibus exiguum illud quod sumebam cogebatur terere in minutal, orique indere, reuiuiscantibus deinde digitis, quod carpere poteram non tactu, sed pondere sentiebam; post menses vero tres sensus manibus rediit, sed æger & stupidus, nec nisi post menses inde sex, cum me Turri subduxi manus ad officium integrè rediere.] De se hætenus suisque cruciatibus Gerardus quæ peculiaribus de causis describenda

benda ex eo censui, quo & eius, & Southuelli, & Vualpoli generosus & Deo confusus animus, Deique in iis potens inter æstus dolorum, & ministrorum barbariem roborandis præsidium intelligeretur.

Superest infelix & æternum lugendus Gerardi proditor qui pro illa quam perfidiosè deiecto Gerardo ambiuerat Catholicorum reuerentia & amore, omnium incurrit execrationes; fuitque illis tam detestabilis, vt ministrorum confusus gratia proditione parata, desertione vitam sacrilegus, libertatem, & subsidij aliquid ad victitandum coëmerit. Subtracto dehinc è Turri Gerardo, quicquid vafrutiae & ingenio valebat, magno videbatur ardore, ac desiderio mouere vt nancisceretur alicubi Gerardum à quo proditionis peteret veniam, & reconciliandæ gratiam beneuolentiæ, vel vt dictis facta verius loquebantur ad eum crudelius proditione iterata caro aduersariis vendendum. Ac offensæ quidem quam se aiebat flagitare, veniam ad illum ultro misit Gerardus; vt autem illum condicto conueniret sibi ad genua prouoluendum, & suo Catholici & Gerardi bono negarunt conducere:

Amor singularis Catholicorum, & Reuerentia in Gerardum. Horum præsidio euadit è Turri Londinensi. Londini nihilominus frequentatur, & pristina ministeria repetit. Denuo proditur. Sed proditionem, famulus eius fallit seque illum assequens capitur, torquetur; fuga euadit, in Societatem admittitur.

CAPVT XV.

 ESTITVTVS suo carceri Gerardus multos illic dies ad nouos hærebat se parans cruciatus, quorum metu & minis fuerat impugnatus. Verum, nec volebant consiliarij tacito in illis, sed ignominioso ad Tiburnum supplicio mori; nec sperabant quicquam vi vlla doloris extortum iri ex eo de Garneto, hæc illos, non iuris, aut pietatis cogitatio auertit à cruciatibus repetendis. Ille hac interim morarum ambiguitate bene vsus ad comparandum animum diuinis nutibus, solitudine illa in sacrum secessum; carcere in cellulam verso, Exercitia S. Ignatij mensē integro iterauit, quibus Diuini Officij Ecclesiastici, & sacræ paginæ accessit lectio, quæ ab Caris amicis ex Clinckio carcere acceperat, nec quo-

D d d 4